

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3051/2018. (II. 13.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 2003. évi CXXVII. törvény 114. § (1) bekezdése *b*) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Rozgonyi Anna Júlia ügyvéd, 1136 Budapest, Hollán Ernő utca 4., III/1.) eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a vele szemben jövedéki ügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított perben alkalmazott, időközben, 2017. július 1. napjától hatályon kívül helyezett, a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 2003. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: régi Jöt.) 114. § (1) bekezdése *b*) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt. Az indítványozó ezen felül kérte, hogy amennyiben az Alkotmánybíróság megítélése szerint az ügyében a Kúria által felülvizsgálati eljárásban meghozott Kfv.III.35.251/2015/7. számú ítélete, valamint azzal összefüggésben a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 6.K.27.235/2014/15. számú ítélete alkotmányossága is kérdéses, úgy az Abtv. 28. § (2) bekezdésének alkalmazásával a bírói döntés(ek) alkotmányosságának vizsgálatát is folytassa le. Kérte továbbá a támadott ítéletek végrehajtásának felfüggesztését is.
- [2] Kérelmét az indítványozó az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének, valamint XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseinek sérelmére alapította.
- [3] 2. Az indítványozó által vezetett gépjárművet a NAV Bevetési Főosztály járőrei 2013. augusztus 9-én jövedéki ellenőrizés alá vonták, amelynek során annak rakterében több raklapnyi körülírázott, lezárt kekszes dobozban magyar zárjegy nélküli, ukrán zárjeggyel ellátott dohányárut találtak. A helyszínen az indítványozó úgy nyilatkozott, hogy a dobozokat lezárt állapotban helyezték el a gépjárműben, azok valódi tartalmáról nem tudott, csomagolásukat nem bontotta meg, továbbá megjelölte annak a raktárnak a pontos helyét, ahol a rakodás megtörtént. Az indítványozó a rakományról számlát, szállítólevelet, illetve a származást igazoló egyéb okmányt nem kapott. Az adóhatóság járőrei indítványozót a rakodás helyszínére visszakisérték. Ott a jármű rakományának tételes átvizsgálása során 8 680 csomag, a telephelyen pedig további magyar zárjegy nélküli dohányárut találtak. Mivel az előtalált dohánytermékek eredete a helyszínen semmilyen bizonylattal nem volt igazolható, azokat a pénzügyőrök a szállításra használt járművel együtt lefoglalták, az indítványozóval szemben pedig az illetékes elsőfokú jövedéki hatóság eljárást indított. Az elsőfokú hatóság határozatában megállapította, hogy a felperes adózás alól elvont jövedéki termék birtoklásával és szállításával jövedéki törvénysértést követett el, ezért 9 662 402 forint jövedéki bírság, valamint az eljárás tárgyát képező dohánytermék szállítására használt és lefoglalt gépjármű tárolása kapcsán felmerült 92 400 forint raktározási díj megfizetésére kötelezte. Döntését a régi Jöt. 4. §-a *a*) pontjára, 114. § (1), (2) és (3) bekezdésére, a 116/A. § (1)–(2) bekezdéseire, valamint a régi Jöt. 119. § (1) bekezdésére, (2) bekezdése *g*) pontjára, (6) bekezdése *e*) pontjára, (7) bekezdésére és (12) bekezdésére alapította. A határozat indokolása szerint a felperes felelőssége objektív, a régi Jöt. vonatkozó kógens rendelkezéseivel szemben a szubjektív tudati elemek nem vehetők figyelembe, ezért felperessel szemben a fenti törvényi rendelkezések alapján bírságot kellett kiszabni. Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú adóhatóság az elsőfokú határozatot helyben hagyta.
- [4] Az indítványozó a másodfokú hatósági határozat bírósági felülvizsgálata iránt keresetet nyújtott be a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon. A bíróság a keresetet elutasította. Az indítványozó felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Válaszul az indítványozó felülvizsgálati érvelésére a Kúria felülvizsgálati ítélete indokolásában – a kialakult bírói gyakorlatra történő hi-

vatkozással – megerősítette az adóhatósági határozatokban és a felülvizsgálni kért jogerős ítélet indokolásában a régi Jöt. objektív felelősséget megállapító 114. § (1) bekezdésének értelmezésével kapcsolatban írottakat. Rögzítette, hogy az említett rendelkezéssel kapcsolatban kialakult ítélkezési gyakorlat szerint az abban foglalt birtoklás tekintetében a tényleges helyzetnek, azaz az adott dolog feletti tényleges hatalomnak, nem pedig a birtokos ezzel kapcsolatos szubjektív tudattartalmának van jelentősége; tekintettel a régi Jöt. szigorú felelősségi rendszerére a tényleges birtokos felelőségének megállapításához „nem szükséges annak vizsgálata, hogy annak tudata átfogja-e a birtokosi minőséget”. Ezzel összefüggésben hangsúlyozta, hogy „[...] a szállító csak akkor hivatkozhat alappal a tudati tényezőkre, ha a szállítmány tartalmára vonatkozó, annak szállításához szükséges bizonylatokkal rendelkezik. Jelen ügyben [az indítványozó] szállítólevél, számla vagy a szállításra átvett áru származását igazoló egyéb dokumentumok nélkül végzett szállítást, melynek következtében a szállított áru származását, adózott voltát az ellenőrzés során a régi Jöt. 114. § (2) bekezdés *d), c)* pontjában előírt módon igazolni nem tudta. Saját felróható magatartása volt az, amely közrehatott a jövedéki törvénysértés elkövetésében.” Utalt arra is, hogy a birtokosi minőség tekintetében az indítványozó által vitatott jogértelmezés az indítványozó érvelésével ellentétben nem ellentétes a polgári jog szabályaival, mivel a birtok azok alapján is megszereshető a birtokos akaratán kívül is; az egyéb tudati elemeknek „csak a saját vagy idegen birtok létrejötte, illetve a birtokos szándékának minősítése (jó- vagy rosszhiszeműség) szempontjából van jelentősége”. Kiemelte, hogy a régi Jöt. objektív felelősségi rendszerének lényege a jövedéki törvénysértés megfelelő szankcionálása, a jogalkotó ezért nem biztosított a tudati elemek vizsgálatán alapuló kimentési lehetőséget. Mindezekre tekintettel úgy foglalt állást, hogy a régi Jöt. 114. § (1) bekezdése alkalmazásával összefüggésben nem állapítható meg olyan alapjogi sérelem, ami a jogszabályi rendelkezés alkotmányosságának vizsgálatát indokolná, ezért az indítványozó azon indítványát, amely az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére irányult, elutasította. Szintén nem tartotta indokoltnak a vonatkozó ítélkezési gyakorlat felülvizsgálatát, illetve jogegységi eljárás kezdeményezését sem, amelyekre az indítványozó felülvizsgálati kérelme szintén kiterjedt.

- [5] Az indítványozó ezt követően fordult alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz. Indítványában, illetve annak kiegészítésében az azokban állított alapjogi sérelmeket alapvetően arra alapította, hogy az ügyében alkalmazandó – objektív felelősségi szabályokat megállapító – jogszabályi rendelkezések nem biztosítanak lehetőséget a „felelősségi vélelem” megdöntésére. Álláspontja szerint, ha erre abban az esetben sincs lehetőség, mikor az érintett tudata nem fogja át, hogy – mint ügyében is – az általa szállított rakomány (valódi) tartalma alapján számára a törvény – akár jelentős mértékű bírság megállapításával járó – felelősséget állapít meg, az a megjelölt Alaptörvényi rendelkezések sérelmét idézi elő. Az indítványozó hivatkozva a 60/2009. (V. 28.) AB határozat és a 498/D/2000. AB határozat objektív felelősséggel, illetve az az alóli mentesülés lehetőségével kapcsolatos egyes megállapításait, úgy foglalt állást, hogy a kifogásolt törvényi rendelkezés azáltal, hogy „egyáltalán nem ad lehetőséget a kimentésre, vétkességtől és tudattartalomtól függetlenül alkalmaz bírságot”, egyaránt sérti a tisztességes eljáráshoz [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) bekezdés], valamint a jogorvoslathoz való jogot [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés]. Ezzel összefüggésben kifogásolta továbbá, hogy noha az üggyel összefüggésben indult büntetőeljárás nem vele szemben indult, abban kizárólag tanúkénti meghallgatására került sor, a bírósággal és a hatósággal mindvégig együttműködött, a közigazgatási hatóság a büntető eljárás eredményét nem várja be, az ott feltárt bizonyítékokat nem használhatja fel; a kiszabott bírság alól pedig ezen eljárás eredményére, az ott tett megállapításokra tekintettel sem mentesülhet. Mindezekre tekintettel – mint az indítványozó fogalmaz – „az észszerű kimentés hiánya a jogszabályban mulasztásban megnyilvánuló jogsértést idéz elő”.
- [6] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai és tartalmi feltételeit vizsgálja. Ezekkel kapcsolatban megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság Abtv.-ben foglalt feltételeinek az alábbiak okán nem tesz eleget.
- [7] Az indítványozó az eredetileg benyújtott alkotmányjogi panaszában – amelyben az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó alaptörvényi, illetve törvényi rendelkezést nem jelölt meg – a támadott jogszabályi rendelkezéssel összefüggésben az ügyében született bírósági döntéseket is sérelmezte. Indítványának főtítkári hiánypótlási felhívásra benyújtott kiegészítésében az indítványozó az Alkotmánybíróság hatáskörét kifejezetten az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapította, az ezen rendelkezésre alapított alkotmányjogi panasz indítványban (formálisan) a régi Jöt. 114. § (1) bekezdésének *b)* pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve. Az Alkotmánybíróság azonban ezzel kapcsolatban – visszautalva az indítvány és annak kiegészítése ismertetése körében írtakra – megállapította, hogy az indítványozó a régi Jöt. támadott rendelkezésével kapcsolatban tartalmilag mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítását kérte, amikor az objektív

felelősség alóli mentesülés lehetőségének hiányát sérelmezte. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján ugyanakkor erre irányulóan indítvány nem terjeszthető elő; Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz alapja a bírói eljárásban alkalmazott jogszabály alaptörvény-ellenessége lehet. Az Abtv. 46. § (1) bekezdése értelmében a mulasztás kizárólag jogkövetkezményként jelenik meg, amelyet az Alkotmánybíróság – hatásköreiben eljárva – csak hivatalból állapíthat meg; ennek kezdeményezésére az indítványozónak nincs jogosultsága {Mindezekkel összefüggésben lásd. pl.: 3218/2016. (XI. 14.) AB végzés, Indokolás [29], 3193/2016. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [18]}.

- [8] Az Alkotmánybíróság eljárása során észlelte, hogy a régi Jöt. 2017. július 1. napjával hatályát veszítette, helyébe a jövedéki adóról szóló 2016. évi LXXVIII. törvény lépett. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy egyfelől hatályon kívül helyezett jogszabály kapcsán mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítására már hivatalból sem lenne lehetősége, másfelől viszont ezen körülménynek az indítványozó kérelmének mikénti elbírálása szempontjából tartalmi értelemben nincsen jelentősége, mivel – ezen jogkövetkezmény természetéből adódóan – a mulasztás még annak esetleges megállapítása esetén sincsen kihatással az Alkotmánybíróság eljárásának alapjául szolgáló ügyben meghozott bírói döntésre.
- [9] Az alkotmányjogi panasz eljárás alapjául szolgáló felülvizsgálati ítélet kapcsán az Alkotmánybíróság különös jelentőséget tulajdonított a Kúria azon indokolásbeli megállapításának, amely az indítványozó – a Kúria által a jövedéki törvénysértés tekintetében felróhatónak minősített – magatartásával állt összefüggésben. Ezzel összefüggésben ugyanis a Kúria kihangsúlyozta, hogy a szállító csak akkor hivatkozhat alappal a tudati tényezőkre, ha a szállítmánya tekintetében az azok szállításához szükséges okiratokkal rendelkezik. Az indítványozó azonban az esetlegesen megtévesztő (jövedéki terméknek nem látszó), sértetlenül lezárt csomagolásban felrakodott árura vonatkozóan sem rendelkezett a szállításhoz szükséges bizonylatokkal, szállítólevéllel, számlával, vagy a szállításra átvett áru származását igazoló egyéb dokumentummal; a Kúria ezt a körülményt értékelte az indítványozó által sérelmezett ítéletében a tudati tényezők figyelembevételét végső soron kizáró okként. Ebből az érvelésből ugyanakkor az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az is kiolvasható, hogy az ítélkezési gyakorlat a régi Jöt. támadott rendelkezésének alkalmazása tekintetében nem zárja (nem zárta) ki eleve a felelősség alóli mentesülés lehetőségét. Amennyiben viszont megállapítható, hogy a bírói gyakorlat alapján a szállító mentesülése az objektív felelősség alól abban az esetben nem kizárt, ha a szállító a rakománya tekintetében a tőle elvárható gondosságot a nem jövedékinek látszó termék csomagolásának sértetlenségén kívül azzal is alá tudja támasztani, hogy a szállításhoz szükséges – a megtévesztő csomagolásnak megfelelő termékre szabályszerűen kiállított – dokumentumok alapján tette lehetővé a rakománynak a járműre történő felrakodását, az a bírói döntés alaptörvény-ellenességének kételyét sem veti fel pusztán arra tekintettel, hogy az indítványozót a bíróság ilyen dokumentumok hiányában marasztalhatónak találta. Erre tekintettel – túl azon, hogy ilyen bírói jogértelmezés lehetőségének megjelenése az ítéletben az indítványozónak a támadott jogszabállyal szemben felhozott, a felelősség megdönthetlenségén alapuló érvelését is cáfolja – az Alkotmánybíróság nem látta szükségét a bírói döntés alkotmányossága Abtv. 28. § (2) bekezdésének alkalmazásával történő vizsgálatának sem.
- [10] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a kérelmet az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2018. február 6.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1089/2016.

